

Internetové právo

Autorské právo na internetu I.

Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

Právní úprava

Definice: Souhrn právních norem upravujících ochranu individuálního projevu myšlenky fyzických osob

- **zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském ve znění pozdějších předpisů (autorský zákon)**
 - Odráží potřeby tržní dispozice s právy
 - Zahrnuje nové technické jevy
 - Do 90. let se zaměřovalo na analogovou formu užití aut.děl (magnetofonové pásky, VHS...)
 - Implementuje směrnice ES i mezinárodní smlouvy
 - Komplexnost:
 - Autorské právo
 - Práva související (umělecké výkony, televizní vysílání atd.)
 - Právo k obsahu databáze
 - Kolektivní správa autorských práv
 - Užití díla na internetu: rozmnožení díla (§13), sledování díla veřejnosti (§ 18), volné užití díla (§30), licence pro dočasné rozmnožení (§ 38a)
- **Podpůrně: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**
 - smlouva o licenci
 - smlouva o dílo

Právní úprava mezinárodní

v oblasti mezinárodních smluv ucelenější než u průmyslových práv

a) **Bernská úmluva (1886)**

b) **Všeobecná úmluva o právu autorském (Ženeva, 1955)**

kompromis mezi angloamerickým právem **X**
kontinentálním evropským způsobem ochrany)

c) tzv. **Internetové smlouvy (WIPO, 1996)**

- Smlouva WIPO o právu autorském
- Smlouva WIPO o výkon umělců a zvukových záznamech

Předmět ochrany – Autorské dílo

§2 AutZ: Předmětem práva autorského je **1)** dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je **2)** jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a **3)** je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, **4)** trvale nebo dočasně, **5)** bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen „dílo“).

Podmínkou právní ochrany díla je naplnění řady kritérií:

- dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké
 - Různé způsoby tvorby: Umělecká fantazie, vědecká analýza
- jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora
 - Jedinečný: statisticky nepravděpodobné, že stejné dílo vytvoří víc osob
 - Výsledek tvůrčí činnosti – nejde o rutinní postupy (např. strojový překlad z cizího jazyka)
- vyjádření v objektivně vnímatelné podobě
 - Nejde o myšlenku v hlavě tvůrce, musí být vyjádřena (i když obtížněji srozumitelná, např. strojový kód počítačového programu)
 - Podoba:
 - hmotná (papírový dokument, obraz, socha, disketa)
 - nehmotná – elektronická (v počítačové paměti, v počítačové síti)
- trvale nebo dočasně
 - I krátkodobé vyjádření – např. operační paměť počítače, improvizace hudební skladby
- bez ohledu na rozsah, účel nebo význam
 - reklamních sloganů, návody atd.

- **Díla fiktivní** – jsou chráněná AutZ!
 - Produkt vytvořený autorem, avšak **nesplňující znak jedinečnosti**
 - Počítačový program, struktura databáze a fotografie
- Právo autorské se vztahuje na **dílo dokončené**, i jeho jednotlivé **vývojové fáze** (např. kopie nedokončeného filmu),
 - včetně názvu a jmen postav, struktury díla
 - Babička – druhové slovo X Spejbl a Hurvínek – ochrana AutZ
- Předmětem práva autorského je také **dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného**, včetně překlady díla do jiného jazyka.
- Dílem podle AutZ není zejména
 - námět díla sám o sobě, běžné údaje (denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě), myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět

Výjimky z ochrany AutZ ve veřejném zájmu

Znaky autorské díla splňují, ale nejsou chráněny AutZ

- **úřední dílo**

- Právní předpis, rozhodnutí, veř. rejstřík, sbírka listin, městský znak, vlajka

- **výtvořy tradiční lidové kultury** - není známo pravé jméno autora

Autor

- **fyzická osoba**, která dílo vytvořila a je způsobilá k právům a povinnostem
 - I když dílo vytvořeno např. počítačovým programem – autorem je uživatel počítačového programu (např. grafické aplikace)
 - Pokud jde o rutinní práci (např. strojový překlad) nejde o aut.dílo
- X Computer generated works (v některých právních řádech)

nemůže být osoba právnická, může však získat oprávnění k využívání díla (získat tzv. majetková práva autorská)

Zákonná domněnka

§ 6 AutZ tzv. právní domněnka autorství:

*autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je **uvedeno na díle** nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem;*

- **domněnka je vyvratitelná**, tj. důkaz opaku: skutečným autorem

Vznik práva autorského

- **Neformální vznik**
- Právo autorské (osobnostní i majetkové) k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě.
- Žádná registrace – problémy s dokazováním (notářská úschova, výpověď svědků, zaslání doporučeného dopisu sobě, zaslání el. záznamu soukromoprávní osobě)

Registrační princip

- Kdysi v USA dílo nezbytné zapsat do registru a zaplatit poplatek
 - právní ochrana vzniká až okamžikem tohoto zápisu

X

neplatí v evropských právních podmínkách

- 1988 upustily i USA
- Všeobecná úmluva o autorském právu ze Ženevy 1952
 - Kompromis - V zemích s registračním principem stačí, aby autoři se zemí s neformální ochranou dávali tzv. copyrightovou výhradu, která se skládá z
 - Copyrightová doložka ©, za ní jméno autora a rok prvního uveřejnění díla
 - Např. © Jan Novák 2009
 - Nemá vliv na vznik práva v ČR, ale v praxi se používá
- Podobně se užívá symbol **Ⓗ**, označuje tzv. fonogramovou výhradu (nositel práv výrobce zvukového záznamu) podle Římské úmluvy

Osobnostní práva

Osobnostní práva - morální práva, spojena s osobou autora

- Nepřevoditelnost (ani licence)
- smrtí autora zanikají, ani poté si nelze osobovat autorství k dílu a nesmí dojít k snižování jeho hodnoty třetí osobou
 - při každém užití díla autora je nezbytné uvést jeho jméno
<= postmortální ochrana!

Druhy osobnostních práv

- **První zveřejnění díla**
 - právo rozhodnout o prvním zveřejnění díla (zejm. z hlediska dokončení)
 - dědic může zveřejnit dílo i přes zákaz!
- **Autorství a autorské označení**
 - právo osobovat si autorství (zabránit plagiátům)
 - rozhodnout o způsobu uveřejnění jména autora (pravé jméno, pseudonym, anonym)
- **právo na nedotknutelnost díla (integritu díla) a autorský dohled**
 - Právo zabránit neautorizovaným zásahům do díla (včetně cenzury)
 - Autorský dohled: např. projektant provádí na stavbě při realizaci

Majetková práva

- souvisejí s ekonomickým využitím díla
- Spočívají ve 3 typech práv
 - **Právo užít**
 - **Poskytnout licenci**
 - **Dostat odměnu** v zákoně uvedených případech rozmnožování díla pro osobní potřebu a při opětovném prodeji
- k výkonu je primárně oprávněn pouze autor
- Lze převést oprávnění k výkonu - licenční smlouvou (§ 46 a násl. AutZ)

Základní majetkové právo – dílo užit

- Autor má právo své dílo **užit**
 - právo na rozmnožování díla
 - právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla
 - právo **na sdělování díla veřejnosti**, zejména:
 - právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na
 - přenos provozování díla,
 - právo na vysílání díla rozhlasem či televizí,
 - právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla,
 - právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.
- = i užití na internetu

Rozmnožování díla

- Zhotovení rozmnoženin v jakékoliv formě (i elektronické, digitální, analogové)
- Účel: zpřístupnění díla jiné osobě než je ten, kdo rozmnožování činí
 - X rozmnožování pro osobní potřebu (není tedy „užitím díla“ vyhrazeným autorovi)
- O rozmnožování díla nejde
 - Umístění díla na webové stránce (jde o sdělování díla počítačovou sítí)

Šíření prostřednictvím hmotných rozmnoženin

- **Rozšiřování a jeho vyčerpání**

- Dochází k převodu vlastnictví (prodej, dar)
 - k hmotné rozmnoženině díla (např. kniha)
 - k originálu (např. obraz)

= „distribuční právo“

- **Vyčerpání práva na rozšiřování**

- Zánik výlučného práva autora ohledně dalšího prodeje konkrétní hmotné rozmnoženiny nebo originálu
- EU – unijní vyčerpání práva
 - Zajišťování jednotné cenové politiky – autor nezabrání paralelnímu dovozu do země, ve která již udělil výhradní licenci určité osobě

- **Pronájem, půjčování**

- Dočasné užívací práva
- Pronájem – za účelem hospodářského prospěchu-videopůjčovny
- Půjčování – knihovny

- **Vystavování**

- Umožňuje veřejné shlédnutí

Šíření nehmotné - sdělování díla veřejnosti

- Zpřístupňování v čase a místa dle volby uživatele, „vystavení“ na webu
- Živé provozování a jeho přenos
 - Výlučné právo autora na divadelní a nedivadelní (koncerty) provozování jeho díla
- Provozování ze záznamu a jeho přenos
 - Zpřístupnění díla ze záznamu (diskotéky, kina)
- Vysílání rozhlasem nebo televizí
- Přenos rozhlasového nebo televizního vysílání
 - jen pokud uskutečňuje jiná osoba než vysílatel
 - kabelové přenosy – společnosti zpřístupňují soubor vysílacích kanálů, musejí mít souhlas vysílatele
 - společné televizní antény
- Provozování rozhlasového nebo televizního vysílání
 - „veřejné předvádění díla“
 - druhotné užití vysílání v restauracích, hotelích, dálkových autobusech